

Vetenskapsrådets seminarium om aktuella djurförsöksfrågor, Stockholm 2019-12-06

Vetenskapsrådets expertgrupp för försöksdjursvetenskap arrangerar varje år ett seminarium om aktuella djurförsöksfrågor. Expertgruppen bidrar med kunskap och rådgivning i försöksdjursfrågor inom Vetenskapsrådets olika uppdrag. I expertgruppen sitter tolv ledamöter med kompetens inom forskning med djurexperimentell inriktning och inom etik.

Totalt deltog 180 personer från olika organisationer inom akademi, näring och intresseorganisationer. Från Sveriges 3R-center deltog Jessica Johansson, Cecilia Bornestaf och Lisa Andersson. Cecilia höll ett föredrag om Sveriges 3R-center och Nationella kommittén, men deltog också i den avslutande paneldiskussionen. Årsberättelser och inbjudan till Replace-seminarium delades ut till intresserade.

Sammanfattning av de muntliga presentationerna

Svante Winberg från Uppsala universitet berättade om sin forskning kring zebrafiskars välfärd. Zebrafiskens naturliga beteende är dåligt beforskat och samtidigt ökar zebrafisken som djurmodell i forskning. Svante tar upp faktorer som fisktäthet, stress och aggressivitet hos fiskarna. Han talar också om berikning och fördelar respektive nackdelar med olika former av berikning, såsom konstgjorda växter och bottensubstrat.

Just nu finansieras ett 3R-projekt av Vetenskapsrådet, där stress och risktagande studeras. Andra studier planeras gällande betydelsen av fisktankens storlek, hållning efter kön samt isolering.

Swapna Upadhyay från Karolinska Institutet föreläste om hur forskargruppen hon tillhör arbetar inom cellforskning och kroniska lungsjukdomar för att utveckla *in vitro*-metoder som ersätter försök med djur. De odlar egna cellkulturer, så kallade Alveolar Mucosa Model, som visar hur lungalveoler påverkas när små partiklar når allra längst in i lungans beståndsdelar, de så kallade alveolerna.

Swapna studerar till exempel effekter av e-cigarett, dieselångor och rök från biomassa (ved, gödsel, skörderester, träkol med mera).

Karin Gabrielson Morton från stiftelsen Forska Utan Djurförsök berättade om de forskare som vunnit stiftelsens Nytänkare-pris genom åren; vilken forskning och på vilket sätt de forskar med hjälp av djurfria metoder. I januari firar de att priset delats ut fem gånger med ett kvällsmingel och panelsamtal i Stockholm.

Forska Utan Djurförsöks uppgift är att verka för att djurförsök ersätts med nya, bättre metoder. Genom forskningsanslag vill de bidra till viktig biomedicinsk forskning och förbättrad riskbedömning av kemikalier, läkemedel och andra produkter, samtidigt som djurförsök ersätts.

Cecilia Bornestaf presenterade Sveriges 3R-center och Nationella kommittén, men också hur Sverige arbetar inom ramen för EU-samarbetet. Cecilia är Sveriges nationella kontaktpunkt för EU:s försöksdjursdirektiv och gav deltagarna en inblick i vad som görs på europeisk nivå. Cecilia berättade om de aktiviteter som 3R-centret gjort under året och lyfte fram det Replace-seminarium centret arrangerar i januari 2020.

Lena Odland från Näringsdepartementet berättade om nya djurskyddslagen och kort om de föreskrifter som kommit under året. Hon blickade också ut i Europa och belyste Sveriges roll i det internationella samarbetet. Lena gav en inblick i när och hur Regeringskansliet får sina ramar efter en regeringsbildning och hur detta drog ut på tiden förra året och sträckte sig över årsskiftet.

Mats Sjöquist och Ann-Christine Eklöf representerade Centrala djurförsöksetiska nämnden och berättade om nämndens uppdrag. Nämnden ansvarar för att utvärdera vissa försök i efterhand samt att pröva överklaganden av beslut som fattats i de regionala djurförsöksetiska nämnderna. De konstaterade att färre djur ofta används än vad det ansöks om i ansökningarna om etiskt godkännande och att den uppskattade svårhetsgraden där inte alltid stämmer överens med verkligheten. De berättade

också om utvärderingarna i efterhand och nyttan med att göra dem; att förbättra kvaliteten av vetenskaplig data och resultat.

Wendy Jarrett från brittiska Understanding Animal Research var inbjuden för att berätta om hur de arbetar med olika kommunikationsinsatser för att skapa större förståelse och en ökad medvetenhet hos allmänheten om hur och varför vi använder djur i försök. Det handlar också om att skapa en stödjande omgivning, att stötta forskarsamhället och föra dialog. Bakgrunden till att organisationen bildades var en ensidig bild av djurförsök med misstänksamhet, fördomar och felaktiga uppfattningar hos allmänheten och en dålig insyn i det faktiska arbetet. Medborgare vill känna trygghet i att djuren används för värdefull forskning, att den gör nytta både för människa och djur.

Understanding Animal Research undersöker uppfattningar och kunskapsläget hos allmänheten just gällande djurförsök och forskning. De håller workshoppar och utbildningar med lärare och skolor, de jobbar aktivt med nationella medier och driver egna kanaler, främst digitala och sociala medier.

Paneldiskussion

En avslutande paneldiskussion rundade av dagen. Cecilia Bornestaf från Sveriges 3R-center deltog tillsammans med Karin Gabrielson Morton från Forska Utan Djurförsök och Mats Sjöquist från Centrala djurförsöksetiska nämnden. Moderator genom hela dagen och för paneldiskussionen var Michael Axelsson från Göteborgs universitet.

I paneldiskussionen pratade de medverkande om hur vi gemensamt kan gå framåt i 3R-arbetet, bland annat de regionala djurförsöksetiska nämndernas arbete och hur de kan bidra till 3R-principen. Man betonade även vikten av samarbete, informationsspridning och finansiering av framtagande av alternativa metoder.

Övrigt

Vetenskapsrådets information om dagen på sin webbplats:

<https://www.vr.se/aktuellt/evenemang/evenemangsarkiv/2019-10-21-seminarium-om-aktuella-djurforsoksfragor.html>

Lisa Andersson och Cecilia Bornestaf
Sveriges 3R-center